

مقطع تحصیلی: کاردانی رشنه: روابط عمومی.....ترم: دوم..سال تحصیلی: ۱۳۹۸-۱۳۹۹
نام درس: جمع آوری و پردازش اطلاعات نام و نام خانوادگی مدرس: دکتر قادر باستانی
آدرس email مدرس: bastaniweb@yahoo.com..تلفن همراه مدرس: ۰۹۱۲۱۰۱۶۳۷۸

جزوه درس: جمع آوری و پردازش اطلاعات مربوط به هفته : هفتم
text: دارد voice: ندارد power point: ندارد
تلفن همراه مدیر گروه : ۰۹۱۲۴۰۵۸۷۲۰

جلسه هفتم

روائی و پایائی

ابزاری که برای جمع آوری داده ها مورد استفاده قرار میگیرد در مرحله نخست باید از روایی (اعتبار) برخوردار باشند و در مرحله دوم باید پایایی (اعتماد) داشته باشند. روائی بدین معناست که روش یا ابزار به کار رفته تا چه حدی قادر است خصوصیت مورد نظر را درست اندازه گیری کند.

مثال: اگر بخواهیم شیوع کم وزنی هنگام تولد را در نوزادان یک زایشگاه بدانیم، باید همه نوزادان تولد یافته را وزن کنیم. برای این کار می بایست از ترازوی مخصوص توزین نوزاد و آنهم ترازوی استاندارد استفاده شود پایایی قابلیت تکرار روش یا ابزار اندازه گیری است. اگر روشی از پایایی برخوردار نباشد، داده های گردآوری شده روایی (اعتبار) نیز نخواهند داشت

مثال: در مثال بالا باید دید با چند بار وزن کردن آیا وزن یک کودک را در هر مرحله مشابه وزن قبلی نمایش میدهد.

مشاهده

از روش های جمع آوری اطلاعات است که در آن رفتار مشخصات موجودات زنده اشیا و پدیده ها با استفاده از ویژگی های گوناگون آنها ملاحظه و ثبت می گردد. منظور از مشاهده ثبت دقیق تمام جوانب بروز حادثه ویژه یا رفتار و گفتار فرد یا افراد از راه حواس و یا سایر راه های ادراکی (کمک گرفتن از ابزار خاص) می باشد.

مشاهده منظم در تحقیق ضروری است بنابراین مشاهده باید:

قابل توجه مدرسین محترم : حداقل ۴ صفحه در هر هفته برای ارایه محتوای درس و یک صفحه برای خلاصه درس و نمونه سولات در نظر گرفته شود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

- به هدف تحقیق مربوط باشد
- برنامه و نحوه عمل آن از قبل مشخص و تنیم شده باشد
- به طور دقیق و منظم ثبت شود
- میزان اعتبار و صحت انجام آن قابل سنجش و بررسی باشد

مشاهده به دو صورت مشارکتی و غیر مشارکتی انجام می شود. که در مشاهده مشارکتی شخص مشاهده کننده در موضوع مشاهده شرکت دار دو در همان جلب مشاهده صورت می گیرد. (مثال) در مشاهده غیر مشارکتی مشاهده گر پدیده مورد مشاهده را بدون آنکه خود دخالتی در آن داشته باشد ملاحظه می کند که این روش خود به دو صورت انجام می شود. در روش اول مشاهده گر پدیده ها را به صورت آشکار ثبت می کند (مثال) و در نوع دوم مشاهده گر به صورت مخفیانه مورد مشاهده را ملاحظه و به ثبت آن می پردازد. (مثال)

مشاهده ممکن است در هنگام تهیه طرح اولیه تحقیق نیز صورت پذیرد که بدان مشاهده مقدماتی گفته می شود مشاهده ممکن است منبع اصلی جمع آوری اطلاعات باشد و گاهی نیز برای تکمیل یا اصلاح اطلاعاتی که از روش های دیگر بدست آمده است استفاده شود. مشاهده ممکن است در مورد اشیا صورت بگیرد. (مثال)

مزایا: امکان بررسی جزئیات موضوع وجود دارد. می توان صحت اطلاعات جمع آوری شده را با وسایل دیگر آزمایش کرد. برای جمع آوری اطلاعات زمینه ای مناسب است. در زمان کوتاه اطلاعات زیادی بدست می آید و اعتبار علمی اطلاعات بالاست.

معایب: حضور مشاهده گر می تواند بر روند فعالیت مورد مشاهده تاثیر گذار باشد. تمایلات شخصی مشاهده گر و میزان توانایی او در مشاهده و ثبت دقیق فعالیت مورد مشاهده ممکن است تاثیر گذار باشد. عوامل محیطی بر نوع و روش گرد آوری اطلاعات موثر است. استاندارد کردن و طبقه بندی اطلاعات مشکل است (بویژه در ثبت رفتار انسانی). مشکلات اخلاقی در مشاهده اعمال شخصی وجود دارد. برای نمونه های زیاد وقت گیر و پرهزینه است.

مصاحبه

مصاحبه یکی از روش های جمع آوری اطلاعات است که در آن به صورت حضوری یا غیر حضوری از افراد یا گروهی از آنان پرسش می شود. نکته مهم آن است که سوالات مصاحبه از پیش اندیشیده شده و تعیین شده است. آنچه مصاحبه را به صورت های مختلف طبقه بندی می کند میزان انعطاف پذیری آن و یا نحوه اجرای آن است. مصاحبه را یکی از روش های دانسته اند که امکان دریافت پاسخ در آن بیش از روش های دیگر است، زیرا در

هنگام مصاحبه امکان تحریک آزمودنی برای دادن پاسخ وجود دارد و نیز می توان در صورت ابهام با توضیح موضوع راروشن ساخت.

مهمترین انواع مصاحبه به شرح زیر عنوان شده اند:

تعریف مصاحبه :

اولین تعریف موجود از مصاحبه در حوزه علوم اجتماعی در کتاب «زمینه جامعه شناسی» آمده است بر اساس این تعریف، «مصاحبه ملاقاتی است سنجیده که بین محقق و فرد یا افراد مورد نظر او صورت می گیرد و معمولاً محقق را به خوبی با وضع فرد یا افراد مطلوب آشنا می کند» (آریانپور، ۱۳۵۷: ۲۲).

مراحل تدوین و اجرای تحقیق با روش مصاحبه :

- ۱) تبیین نمودن هدف تحقیق
- ۲) انتخاب نمونه
- ۳) طراحی نمودن شیوه و ساختار مصاحبه
- ۴) تدوین سئوالات مصاحبه
- ۵) انتخاب و آموزش مصاحبه گران
- ۶) انجام یک تحقیق مقدماتی
- ۷) انجام مصاحبه های اصلی
- ۸) تجزیه و تحلیل داده های بدست آمده

مرحله اول : تبیین هدف مصاحبه :

« اولین مرحله در تحقیق که از مصاحبه برای جمع آوری اطلاعات استفاده شده تبیین هدف تحقیق است . هدف تحقیق ماهیت مصاحبه را مشخص خواهد نمود زیرا اهداف متفاوت، تعیین کننده سطوح مختلف انسجام

وسازماندهی در مصاحبه ، انواع سئوالات مصاحبه و مهارت مصاحبه کننده است » (گال و دیگران ، ۱۳۸۶ : ۵۲۴)

محقق در مرحله اول می بایست اهداف تحقیق را بصورت شفاف و روشن و واقع بینانه تبیین و ترسیم نماید تا بر اساس آن اهداف بتواند از متناسب ترین نوع مصاحبه برای رسیدن به اهداف خویش بهره مند گردد و هر اندازه این اهداف برای محقق روشن تر شود به همان اندازه موفقیت او را در کسب نتیجه تضمین خواهد نمود .

بعنوان مثال نوع مصاحبه ای که با افراد صاحب نظر در رشته ای خاص صورت میگیرد با نوع مصاحبه با افراد عادی و ناهمگون تفاوت ماهوی داشته و طبعاً مصاحبه گران حرفه ای برای هر کدام از اقشار مختلف مردم و به تناسب نوع هدفی که در تحقیق به دنبال آن هستند از انواع مختلف مصاحبه نیز بهره برده و رسیدن به هدف پژوهشی خویش را تسهیل می بخشند .

مرحله دوم : انتخاب نمونه :

در این مرحله مصاحبه گر بر مبنای یکی از فنون نمونه گیری جامعه آماری خویش را انتخاب کرده و متناسب با جامعه آماری خویش و و با عطف نظر به هدف تحقیق می تواند از مصاحبه انفرادی و یا مصاحبه گروهی استفاده نماید . مرحله انتخاب نمونه از مراحل بسیار حساس و با اهمیت تحقیق بوده و در صورت بروز هر گونه اشتباه - عمدی و سهوی - در کل نتایج تحقیق تاثیر داشته و هر چند محقق در مراحل مختلف بعدی بخواهد تلاش نماید تمام اصول و اسلوب های علمی را مراعات کرده و ضوابط حاکم بر روش های علمی را مد نظر داشته باشد باز نخواهد توانست به نتیجه مطلوب دست یابد چرا که وقتی جامعه آماری مورد مطالعه برآیندی از جامعه واقعی نبوده و مشخصات و ویژگی های آن جامعه را نداشته باشد طبعاً و لاجرم نتایج بدست آمده از آن تحقیق نیز نمی تواند قابل تعمیم به کل جامعه مورد مطالعه و یا سایر جوامع مشابه گردد . پس این مرحله از تحقیق می بایست با حساسیت ویژه ای دنبال گردیده و محقق با وقت و وسواس و حوصله بیشتری نسبت به انتخاب نمونه اقدام بنماید .